

KËSHILLI I EUROPËS
GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT
SEKSIONI I TRETË
VENDIM
MBI PRANUESHMËRINË
ANKIMI NR.74727/01
TAULANT BALLIU KUNDËR SHQIPËRISË

Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut (Seksioni i tretë), e mbledhur më 27 maj dhe 30 shtator 2004, me trup gjykues të përbërë nga:

z.G.RESS, *president*

z. I.CABRAL BARRETO

z.L.CAFLISCH

z.J.HEDIGAN

znj.M. TSATSA-NIKOLOVSKA

z.K.TRAJA

znj. A.GYULUMYAN, gjykatës,

dhe z.Mark VILLIGER , zëvendësregjistrues *i seksionit*,

duke marrë parasysh ankimin e mësipërm të depozituar më 3 gusht 2001;

duke marrë parasysh vëzhgimet e paraqitura nga pala shqiptare dhe vëzhgimet në përgjigje të tyre të paraqitura nga ankuesi;

duke marrë parasysh parashtrimet e palëve në seancën dëgjimore më 27 maj 2004;

pas shqyrtimit të ankimit vendos si më poshtë:

faktet

Ankuesi, z. Taulant Balliu, është një shtetas shqiptar, lindur më 1971. Ai është aktualisht duke vuajtur një dënim me burgim në burgun e Bënçës-Tepelenë (Shqipëri). Ai është përfaqësuar para gjykatës nga z. P. Pavarini, një avokat që ushtron profesionin në Torino (Itali). Në seancën dëgjimore të mbajtur më 27 maj 2004, ankuesi është përfaqësuar nga z. Q.Gjonaj, z. B.Rusi, dhe z. L.Giabardo, këshilltarë. Pala shqiptare është përfaqësuar nga z. S.Puto, agjent, z. L. Bianku këshilltar dhe znj. H.Meçaj, asistente ligjore.

A. Rrethanat e çështjes

Faktet e çështjes, siç janë paraqitur nga palët mund të përmbledhen si më poshtë:

Gjatë procedimeve penale kundër bandave të armatosura që vepronin gjatë trazirave politike në Shqipëri nga marsi deri në shtator 1997, prokuroria e rrethit gjyqësor Elbasan akuzoi ankuesin si organizator të bandës së armatosur, të njohur si "Banda Kateshi". Banda e stërvitur si komando ushtarake, synonte të merrte hakun për vrasjen e anëtarëve të bandës në konflikte me bandat e tjera dhe financohej duke u zhvatur para biznesmenëve të ndryshëm në atë zonë.

Në procedimet e mëtejshme penale, ankuesi është përfaqësuar para të gjitha gjykatave nga avokati D.Leli, që ushtron veprimtarinë e tij në Tiranë.

1. Procedimet penale

Në 1999 ankuesi u akuzua para Gjykatës së Rrethit Durrës për pesë vepra penale: për vrasje, dy për tentativë vrasje, një për mbajtje armësh ushtarake dhe një për krijim dhe pjesëmarrje në bandat e armatosura.

Avokati i ankuesit, z. Leli, ishte i pranishëm në seancat publike para gjykatës më 25 qershor 1999, 13 shtator 1999 dhe 10 dhjetor 1999. Megjithatë, gjatë periudhës nga data 10 dhjetor 1999 deri më 15 shkurt 2000, avokati nuk i siguroi ndihmë ligjore dhe ankuesit nuk iu caktua kryesisht një avokat. Ankuesi parashtrroi se në seancat e asaj periudhe, prokuroria kishte thirrur dëshmitarë kundër tij, kishte marrë në pyetje dëshmitarët që ishin të pranishëm dhe kishte paraqitur prova të tjera kundër tij. Avokati i ankuesit kishte thirrur dy dëshmitarë në favor të

ankuesit, por ata nuk u paraqitën në gjyq.

Sipas pretendimeve të ankuesit, asnjë avokat mbrojtës nuk i ka ofruar atij ndihmë ligjore gjatë kësaj faze, në të cilën palët kanë bërë parashtrimet e tyre përfundimtare. Në këtë kontekst, siç është pasqyruar edhe në procesverbalin e seancave gjyqësore, avokati i ankuesit ka munguar në seancë pa arsye dhe ankuesi ka refuzuar të paraqesë vetë parashtrimet e tij përfundimtare të mbrojtjes. Në një rast të tillë, ankuesi është ankuar dhe i ka kërkuar gjykatës t'i caktojë atij kryesisht një avokat mbrojtës, por nuk ka marrë përgjigje.

Sipas parashtrimeve të shtetit shqiptar, seancat e gjykatës së shkallës së parë zgjatën shtatë muaj dhe u organizuan 21 seanca gjyqësore. Seancat gjyqësore ishin shtyrë në shumë raste si rezultat i mungesës së pajustifikuar të avokatëve, veçanërisht të avokatit mbrojtës të ankuesit. Ky i fundit mungonte gjatë shtatë seancave gjyqësore të njëpasnjëshme, pa dhënë asnjë arsye.

Në tërësi, në të vërtetë ishin zhvilluar vetëm njëmbëdhjetë seanca, kurse dhjetë të tjera ishin shtyrë për shkak të mungesës së avokatit mbrojtës. Kështu, gjykata vendosi caktimin e një mbrojtësi kryesisht, i cili ishte i pranishëm në seancën që u zhvillua më 28 janar 2000. Megjithatë, ankuesi refuzoi të mbrohej nga një avokat që nuk ishte i zgjedhur prej tij. Për këtë arsye, gjykata e shkarkoi avokatin mbrojtës të caktuar kryesisht prej saj dhe vazhdoi procedimin në prani të ankuesit, por pa avokat mbrojtës.

Më 15 shkurt 2000, Gjkata e Rrethit Durrës e shpalli fajtor ankuesin dhe e dënoi atë me burgim të përjetshëm.

Më 21 shkurt 2000, ankuesi depozitoi ankimin pranë Gjykatës së Apelit Durrës, kundër vendimit të dhënë më 15 shkurt 2000. Ai pretendonte se gjatë gjykimit në Gjykatën e Rrethit, atij i ishte mohuar e drejta për një gjykim të drejtë, sepse nuk kishte pasur ndihmë ligjore nga një avokat mbrojtës gjatë dy muajve të parë të gjykimit. Një avokat i tillë do të kishte bërë të mundur përgatitjen e mbrojtjes së tij dhe do kishte thirrur dëshmitarë në mbrojtje të tij. Ai pretendonte se nuk kishte pasur avokat mbrojtës, as në paraqitjen e kërkesave të tij përfundimtare. Ai gjithashtu pretendonte se kishte qenë jashtë shtetit gjatë kohës kur ishin kryer disa nga krimet për të cilat ai ishte akuzuar, duke paraqitur dhe vula doganore të vendosura në pasaportën e tij për të provuar se ai ishte larguar jashtë vendit. Në apelimin e tij, ankuesi nuk kërkoi marrjen në pyetje të dëshmitarëve të tjerë.

Më 19 prill 2000, Gjkata e Apelit la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 15 shkurt 2000, duke bërë disa ndryshime lidhur me dënimet e dhëna për disa nga veprat penale. Këto ndryshime nuk ndryshuan vendimin e dënimit me burgim të përjetshëm.

Më 19 maj 2000, ankuesi depozitoi ankimin në Gjykatën e Lartë, duke pretenduar shkelje të të drejtave të tij kushtetuese, duke qenë se i ishte mohuar e drejta për t'u përfaqësuar me avokat gjatë procedimit. Ai ankohej veçanërisht se megjithëse nuk kishte pasur përfaqësim të duhur, Gjkata e Rrethit kishte proceduar me marrjen në pyetje të dëshmitarëve kundër tij dhe kishte marrë në konsideratë dhe prova të tjera.

Më 7 dhjetor 2000, Gjkata e Lartë la në fuqi vendimin e Gjykatës së Apelit mbi bazën e arsyetimit të mëposhtëm:

"Shkeljet e paraqitura nga ankimuesi ishin njohur dhe ndrequr nga Gjykata e Apelit, pa pasur ndonjë ndikim thelbësor në përmbajtjen e vendimit të shkallës së parë. Gjatë periudhës së paraburgimit, ashtu dhe gjatë procesit gjyqësor, të paditurit i ishte ofruar ndihmë ligjore. Gjykata arsyetonte se mungesa e pajustifikuar e avokatit mbrojtës, në marrëveshje me të paditurin, për të shtyrë gjyqin, nuk mund të sillte si pasojë pavlefshmërinë absolute të një vendimi të Gjykatës së Rrethit."

2. Procedimet në Gjykatën Kushtetuese

Më pas, ankuesi, mbështetur në nenin 131 (f) të Kushtetutës, depozitoi një ankim pranë Gjykatës Kushtetuese. Më 19 prill 2001, Gjkata Kushtetuese, në përputhje me nenin 31 të ligjit nr.8577 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", datë 10 shkurt 2000, vendosi *de plano* të deklarojë ankimin të papranueshëm si "jashtë juridiksionit të saj".

B. Legjislacioni i brendshëm përkatës

1. Kushtetuta

Dispozitat përkatëse të Kushtetutës së Shqipërisë parashikojnë:

Neni 31

“Gjatë procesit penal kushdo ka të drejtë:

...

ç) të mbrohet vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij; të komunikojë lirisht dhe privatisht me të, si dhe t'i sigurohet mbrojtja falas, kur nuk ka mjete të mjaftueshme;

d) t'u bëjë pyetje dëshmitarëve të pranishëm dhe të kërkojë paraqitjen e dëshmitarëve, të ekspertëve dhe të personave të tjerë, të cilët mund të sqarojnë faktet.

Neni 42

“1. Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cenohen pa një proces të rregullt ligjor.

2. Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 131

Gjykata Kushtetuese vendos për:

(...)

f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.

2. *Gjykata Kushtetuese (organizimi dhe funksionimi)*, ligji nr. 8577 i datës 10 shkurt 2000

Shqyrtimi paraprak i kërkesës

1. Kërkesa shqyrtohet paraprakisht nga kolegji i përbërë nga 3 gjyqtarë të Gjykatës Kushtetuese, ku bën pjesë dhe relatori.

2. Kur kërkesa, megjithëse është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese dhe është paraqitur nga subjekti që legjitimohet, nuk është e plotë, kolegji ia kthen kërkesit për plotësim, duke treguar shkaqet e kthimit dhe afatin e plotësimit të saj. Pas kësaj, kur kërkesa paraqitet e plotësuar, kalon përsëri për shqyrtim paraprak në kolegji. Kërkesa e paplotësuar nuk merret në shqyrtim.

3. Kur kërkesa është paraqitur nga subjekti që legjitimohet dhe çështja është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese, kolegji vendos kalimin e çështjes në seancë plenare, ndërsa kur ajo nuk është paraqitur nga subjekti që legjitimohet ose çështja nuk është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese, kolegji vendos moskalimin e çështjes në seancë plenare. Në të gjitha rastet, kur ndonjë nga gjyqtarët e kolegjit nuk është i një mendimi me të tjerët, kërkesa i kalon për shqyrtim paraprak Mbledhjes së Gjyqtarëve, e cila vendos me shumicë votash për kalimin ose jo të çështjes në seancë plenare.

4. Në të gjitha rastet e mësipërme, kolegji ose Mbledhja e Gjyqtarëve nuk shqyrton zgjidhjen në themel të çështjes.

3. Kodi i Procedurës Penale

Neni 49

Mbrojtësi i caktuar

5. Kur kërkohet prania e mbrojtësit dhe mbrojtësi i zgjedhur ose i caktuar nuk është siguruar, nuk është paraqitur ose e ka lënë mbrojtjen, gjykata ose prokurori cakton si zëvendësues një mbrojtës tjetër, i cili ushtron të drejtat dhe merr përsipër detyrimet e mbrojtësit.

6. Mbrojtësi i caktuar mund të zëvendësohet vetëm për shkaqe të përligjura.

Ai i pushon funksionet kur i pandehuri zgjedh mbrojtësin e tij.

7. Kur i pandehuri nuk ka mjete të mjaftueshme, shpenzimet e bëra për mbrojtjen paguhen nga shteti.

4. Praktika e Gjykatës Kushtetuese lidhur me të drejtën për proces të rregullt ligjor

Gjykata Kushtetuese është e ngarkuar të vendosë, lidhur me ankesat kushtetuese të bëra nga individët që pretendojnë shkeljen e së drejtës për gjykim të drejtë. Gjykata Kushtetuese e ka zgjeruar kuptimin e së drejtës për gjykim të drejtë, e cila tani përfshin edhe disa të drejta shtesë.

Që nga krijimi i Gjykatës Kushtetuese më 1992, kjo gjykatë ka vendosur mbi një sërë çështjesh që kanë të bëjnë me procesin e rregullt ligjor, veçanërisht pas vitit 1998, kur Kushtetuta e re ka hyrë në fuqi. Gjykata e ka konsideruar mbrojtjen e të akuzuarit nëpërmjet ndihmës ligjore, si një element të gjykimit të drejtë.

Një përshkrim statistikor i paraqitur nga qeveria tregon se më 2002, Gjykata Kushtetuese ka vendosur për 243 kërkesa, 197 prej të cilave janë konsideruar të papranueshme *de plano*. Në 2003 gjykata ka vendosur mbi 279 kërkesa, 240 prej të cilave janë deklaruar të papranueshme *de plano*. Në 2002 dhe në 2003, 37 nga çështjet që janë deklaruar të pranueshme, kanë pasur të bëjnë me të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

P.sh. në çështjen e Ilir Sulës, Gjykata Kushtetuese ka gjetur shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, pasi mbrojtësi i të pandehurit është lejuar të marrë pjesë në gjykimin e zhvilluar pranë Gjykatës së Lartë, pa qenë i pajisur sipas rregullit me akt përfaqësimi të lëshuar në format e parashikuara nga ligji (Vendimi nr. 20, datë 18 prill 2000).

Në rastin e Elezi Zydi, Gjykata Kushtetuese e ka shfuqizuar vendimin e Gjykatës së Lartë, pasi ankuesi nuk ka qenë i mbrojtur ashtu siç duhet për shkak të mungesës së mbrojtjes në procedimet para Gjykatës së Lartë (Vendimi nr.44, datë 18 korrik 2000).

Në rastin e Hyqmet Pishës, Gjykata Kushtetuese ka arsyetuar që bazuar në nenin 42 të Kushtetutës Shqiptare, është e një rëndësie thelbësore për një proces të rregullt, mbrojtja e duhur e të akuzuarit gjatë gjykimit (vendimi nr. 5, datë 17 shkurt 2003).

Në rastin e Halil Dautit, Gjykata Kushtetuese, duke iu referuar dhe praktikës së mëparshme, ka arsyetuar se mbrojtja e të akuzuarit nga një avokat mbrojtës që ka konflikt interesash, përbën shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor (Vendimi nr. 9, datë 28 prill 2004).

PRETENDIMET

Ankuesi pretendon, bazuar në nenin 6 § 1 dhe 3 (c) dhe (d) të Konventës, se i është mohuar e drejta për një proces të rregullt ligjor. Ai argumenton që në mënyrë të veçantë, mungesa e avokatit mbrojtës në faza të caktuara të procesit gjyqësor, ka shkelur të drejtën e tij për t'u mbrojtur me ndihmë ligjore. Për më tepër, për shkak të mungesës së avokatit, ai nuk ka pasur mundësi të pyesë dëshmitarë, të cilët ishin të pranishëm ose të kërkojë paraqitjen e dëshmitarëve, ekspertëve dhe personave të tjerë në emër të tij.

LEGJISLACIONI

Ankuesi është ankuar sipas nenit 6/1 dhe 3c dhe 3d të Konventës, që atij i është mohuar e drejta për një proces të rregullt gjyqësor, pasi ai nuk kishte qenë i mbrojtur siç duhet me avokat dhe që nuk ka qenë në gjendje të pyesë dëshmitarë të caktuar.

Në pjesët përkatëse, neni 6 i Konventës parashikon:

Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësishtnga një gjykatë e pavarure cila do të vendosë për bazueshmërinë e çdo akuze të natyrës penale që i është drejtuar.

...

3. Çdo i akuzuar ka, së paku, të drejtat e mëposhtme:

...

c. të mbrohet vetë ose të ndihmohet nga një mbrojtës i zgjedhur prej tij dhe, në qoftë

se ai nuk ka mjete për të shpërblyer mbrojtësin, t'i mundësohet ndihma ligjore falas nga një avokat i caktuar, kryesisht kur këtë e kërkojnë interesat e drejtësisë;

d. të pyesë ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të ketë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes të dëshmitarëve në favor të tij, në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës;

Kundërshtimi i qeverisë

Qeveria argumentoi se ankimi është i papranueshëm, pasi është depozituar pas kalimit të afatit 6-mujor, sipas nenit 35/1 të Konventës. Në këtë mënyrë, duke u bazuar në karakterin diskrecionar të procedimeve në Gjykatën Kushtetuese dhe në papranueshmërinë *de plano* të kësaj të fundit mbi vendimin lidhur me këtë rast, mjeti i fundit efektiv i ankimit, sipas kuptimit të kësaj dispozite, ishte në fakt vendimi i Gjykatës së Lartë më 7 dhjetor 2000, ndërsa ankuesi e ka paraqitur kërkesën e tij më 3 gusht 2001.

Qeveria argumentoi se një ankim mund të silltet në mënyrë të vlefshme para Gjykatës Kushtetuese vetëm atëherë kur një sistem gjyqësor ka dështuar të identifikojë dhe të adresojë shkeljen e së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Për rrjedhojë, mekanizmi i ankimit sipas nenit 131/f të Kushtetutës për individët para Gjykatës Kushtetuese, ka karakter subsidiar. Mekanizmi i ankimit përpara Gjykatës vihet në lëvizje vetëm në rast se mjetet e mëparshme të ankimit, të marra si një e tërë, kanë neglizhuar të sigurojnë respektimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, siç parashikohet në nenin 135 të Kushtetutës. Ankuesi ka paraqitur për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese, tërësinë e procedurave nga Gjykata e Rrethit deri në Gjykatën e Lartë. Siç rezulton dhe nga praktika, Gjykata Kushtetuese ka ndërhyrë për rrëzimin e vendimeve të Gjykatës së Lartë, vetëm kur kjo e fundit ka dështuar të respektojë mbrojtjen kushtetuese të të drejtave të individit për një proces të rregullt gjyqësor. Në rastin konkret, Gjykata Kushtetuese ka vlerësuar se procedurat në tërësinë e tyre kanë qenë të drejta dhe për rrjedhojë ka marrë vendim për papranueshmërinë *de plano* të kërkesës.

Më tej, duke iu referuar nenit 35 të Konventës, autoritetet shtetërore argumentuan se në vlerësimin e situatës duhet të merret për bazë dhe konteksti ligjor dhe politik i një vendi. Në kontekstin ligjor shqiptar, një apelim në Gjykatën Kushtetuese nuk është një mjet efektiv që ofron ndryshime të qarta e të sigurta për ndreqjen e situatës dhe për pasojë të mos ezaurohet sipas qëllimit të nenit 35/1 të Konventës. Qeveria i referohet në mënyrë të veçantë vëzhgimit të praktikës së Gjykatës Kushtetuese, nga e cila rezulton që nga viti 2002 deri në 2003, kjo Gjykatë ka deklaruar të pranueshme vetëm 37 ankime që kanë të bëjnë me të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

Ankuesi është përgjigjur duke iu referuar nenit 131/f të Kushtetutës dhe praktikës së Gjykatës Kushtetuese, që në mënyrë që të ezaurohen të gjitha mjetet e brendshme të ankimit në sistemin vendas, individët duhet të ankohen në Gjykatën Kushtetuese, atëherë kur ata pretendojnë shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Për më tepër, e drejta për avokat mbrojtës përfshihet në kuptimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, gjë e cila konstatohet dhe nga praktika e Gjykatës Kushtetuese. Kjo e fundit ka kompetencën dhe detyrimin për të shqyrtuar rastin dhe për të marrë një vendim, në rast se do të ishte e nevojshme. Si rrjedhojë, ankuesi pretendon që ai e ka depozituar kërkesën në Gjykatën Europiane në kohë, pasi vendimi i Gjykatës Kushtetuese i përkiste datës 19 prill 2001, edhe pse ishte një vendim papranueshmërie *de plano*.

Gjykata thekson se rregulli i ezaurimit të mjeteve të brendshme efektive, i parashikuar në nenin 35/1 të Konventës, i detyron ata që kërkojnë të sjellin rastin e tyre kundër shtetit para një organi arbitrazhi ose organi gjyqësor ndërkombëtar, të përdorin fillimisht mjetet e ankimit të parashikuara në sistemin ligjor vendas. Për rrjedhim, shtetet s'janë të detyruara të përgjigjen për veprimet e tyre para një gjykate ndërkombëtare më parë se ata të kenë pasur mundësinë për ta trajtuar çështjen në sistemin gjyqësor vendas. Rregulli është bazuar në supozimin e reflektuar në nenin 13 të Konventës - me të cilën ka ngjashmëri – që duhet të ketë patjetër një mjet ankimi efektiv lidhur me pretendimin e shkeljeve të të drejtave në sistemin e brendshëm, pavarësisht nëse dispozitat e Konventës janë ose jo pjesë përbërëse e sistemit të brendshëm ligjor. Për rrjedhim, ky rregull është një aspekt i rëndësishëm i

parimit që mekanizmi mbrojtës i krijuar nga Konventa është subsidiar në lidhje me sistemin e brendshëm të mbrojtjes së të drejtave të njeriut (Akdivar and others.v. Turkey, vendim dt. 16 shtator 1996, raporte të vendimeve dhe gjykimeve 1996-IV, p.1210/ 65). Nga parimi i subsidiaritetit, të përmendur më sipër, rrjedh që gjykatat kombëtare duhet të interpretojnë dhe të zbatojnë kur është e mundur të drejtën vendase në përputhje me Konventën.

Duke iu referuar rrethanave konkrete të çështjes, Gjykata vëren se vendimi i 19 prillit 2001 i Gjykatës Kushtetuese, që deklaroi kërkesën e ankuesit si të papranueshme, nuk ofroi arsytim tjetër, përveçse atij që kërkesa ishte “jashtë juridiksionit të saj”. Në këtë këndvështrim, çështja shtrohet nëse kërkesa kushtetuese e ankuesit përbën një mjet juridik efektiv në sistemin e brendshëm.

Gjykata vëren si fillim, se e drejta për mbrojtje ligjore në procesin penal – që përbën dhe thelbin e ankimit të kërkuarit para Gjykatës, është parashikuar si një e drejtë kushtetuese në nenet 31 dhe 42 të Kushtetutës dhe kjo pasqyrohet relativisht dhe në praktikën e gjykatave shqiptare. Për më tepër, sipas nenit 131 të Kushtetutës, Gjykata Kushtetuese vendos për gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve që pretendojnë ndër të tjera, shkelje të së drejtës së tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor. Ky mjet efektiv është përjashtimor, duke qenë se Gjykata Kushtetuese nuk e shqyrton çështjen në tërësi; juridiksioni i saj është i kufizuar në shqyrtimin e shkeljes së pretenduar për një të drejtë të veçantë kushtetuese, si ajo e procesit të rregullt ligjor. Në anën tjetër, ashtu sikurse autoritetet shqiptare kanë theksuar në përmbushje të këtij qëllimi, Gjykata Kushtetuese shqyrton në tërësi procesin, nga procedurat në gjykatën e shkallës së parë deri në procedurat para Gjykatës së Lartë. Nuk ka asnjë diskutim ndërmjet palëve, që vendimi që merret nga Gjykata Kushtetuese, e cila ka kompetencë të rrëzojë vendimet e gjykatave më të ulta, është ligjërisht i detyrueshëm për t'u zbatuar. Në këtë kontekst, gjithashtu, Gjykata vlerëson se nga statistikatat e siguruara nga pala shqiptare, rezulton që Gjykata Kushtetuese ka shqyrtuar dhe mbështetur një numër të konsiderueshëm ankimesh, të cilat janë regjistruar në vitet 2002 dhe 2003 dhe që kanë pasur të bëjnë me të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Duket qartë që në këtë rast nuk bëhet fjalë thjesht për një mjet efektiv diskrecionar, në vlerësimin e Gjykatës Kushtetuese. Së fundi, duke qenë se kërkesa e ankuesit është konsideruar jo e plotë, Gjykata Kushtetuese, në vend që ta konsideronte atë të papranueshme, mund t'ia kthente sërish ankuesit për ta plotësuar sipas kërkesave të paragrafit 31 të ligjit nr.8577 për Gjykatën Kushtetuese (organizimi dhe funksionimi).

Kështu, në vlerësimin e Gjykatës Europiane, në këtë rast Gjykata Kushtetuese është vënë në lëvizje për të shqyrtuar kërkesën kushtetuese të ankuesit, të cilin ajo e hodhi poshtë pasi shqyrtoi faktet e çështjes në kuadrin e së drejtës kushtetuese të ankuesit për një proces të rregullt ligjor.

Si rrjedhim, ankimi kushtetues në Gjykatën Kushtetuese shqiptare mund të konsiderohet një mjet efektiv ankimi, ezaurimi i të cilit kërkohet, në kuptimin e nenit 35 të Konventës. Faktikisht, ankuesi e ka ezauruar këtë mjet. Vendimi i Gjykatës Kushtetuese daton më 19 prill 2001 dhe ankuesi ka paraqitur ankimin e tij më 3 gusht 2001. Ai në këtë mënyrë, është brenda afatit kohor prej 6 muajsh, sipas nenit 35. Për këto arsye, Gjykata e hedh poshtë kundërshtimin e autoriteteve shtetërore.

B.Themeli

Ankuesi ka pretenduar fillimisht që në procesin penal kundër tij, ai nuk ka qenë i përfaqësuar si duhet nga një mbrojtës, siç kërkohet nga neni 6/1 dhe 3c të Konventës.

Qeveria ka argumentuar se që nga periudha e hetimeve e më tej, dhe veçanërisht gjatë gjykimin, ankuesi ka pasur çdo mundësi për të ushtruar të drejtën e tij për një gjykim të drejtë dhe në mënyrë të veçantë të përfaqësohej nga një avokat. Në këtë mënyrë pavarësisht nga mungesa e vazhdueshme dhe e pajustificuar e mbrojtësit të tij, Gjykata e Rrethit ka shtyrë seancat gjyqësore në disa raste, duke i dhënë mundësinë avokatit për t'u paraqitur. Në dosjen e gjykatës nuk ka asnjë deklaratë, sipas së cilës mbrojtësi i ankuesit ka pushuar së përfaqësuari ankuesin. Gjykata e Rrethit i ka caktuar ankuesit një avokate të caktuar kryesisht, sipas skemës së ndihmës ligjore. Kur kjo e fundit është paraqitur më 28

janar 2000, ankuesi ka deklaruar se ai dëshironte të kishte avokatin e tij dhe nuk ka pranuar të mbrohej nga një avokat i caktuar kryesisht nga Gjykata.

Sipas vlerësimit të palës shqiptare, vendimi i marrë nga Gjykata e Rrethit për të vazhduar seancat gjyqësore, pavarësisht nga mungesa ose prania e mbrojtjes ligjore të ankuesit nuk i shkel të drejtat e tij kushtetuese. Në fakt, e drejta e ankuesit për t'u mbrojtur me anë të ndihmës ligjore, i është siguruar madje dhe gjatë seancave gjyqësore në Gjykatën e Apelit dhe në Gjykatën e Lartë, ku ai ishte përfaqësuar nga i njëjti avokat.

Ankuesi ka kundërshtuar argumentet e autoriteteve shtetërore, duke pretenduar që avokati i tij nuk e ka përfaqësuar atë gjatë pjesës më të rëndësishme të procedimeve gjyqësore në shkallë të parë. Pavarësisht nga arsyet e mungesës së avokatit të tij, autoritetet e kanë lejuar një mungesë të tillë dhe asnjë masë disiplinore nuk është marrë nga autoritetet kompetente për sjelljen jo korrekte të avokatit. Si rrjedhojë dhe duke pasur parasysh kompleksitetin e çështjes dhe dënimin e rëndë, ankuesi konkludon se ai nuk ka mundur të ushtronte siç duhet të drejtat e tij për t'u mbrojtur, sipas nenit 6/3c të Konventës.

b) Së dyti, përsa i përket pretendimit të ankuesit, mbi pamundësinë për të pyetur dëshmitarë të caktuar, siç kërkohet nga neni 6/1 dhe 3d të Konventës, autoritetet shtetërore kanë argumentuar se mosparaqitja e dëshmitarëve në kohën kur mbrojtja ka dashur t'i sjellë ata para Gjykatës së Rrethit, nuk ishte përgjegjësi e Gjykatës. Në veçanti, ankuesi kishte zgjedhur të mbetej pasiv dhe të mos ushtronte të drejtat e tij sipas Konventës. Në të vërtetë, kjo ishte pjesë e strategjisë së tij mbrojtëse, të cilën ai kishte zgjedhur. Gjykimi në tërësi ka qenë i drejtë, në bazë të ligjit dhe të Konventës, dhe ankuesi e ka pasur efektivisht mundësinë për të ushtruar të drejtat e tij gjatë procesit. Ankuesi kundërshtoi, duke deklaruar që Gjykata e Rrethit kishte dështuar në zbatimin e dispozitave të Kodit Penal, të cilat i njihnin atij të drejtën për të thirrur dëshmitarë në favor të tij. Për më tepër, ai nuk mund të pranonte deklaratimet e autoriteteve shtetërore, lidhur me mundësinë për të thirrur dëshmitarë gjatë procedimeve para Gjykatës së Apelit.

c) Duke pasur parasysh pretendimet e ankuesit dhe vëzhgimet e palës shqiptare, Gjykata vlerëson se çështje serioze shtrohen, lidhur me faktet dhe bazën ligjore, përcaktimi i të cilave duhet t'i nënshtrohet shqyrtimit mbi themelin e çështjes. Kjo pjesë e ankimimit nuk mund të konsiderohet si haptazi e pabazuar në kuptimin e nenit 35/3 të Konventës. Nuk ka arsye të tjera për ta deklaruar çështjen të papranueshme.

Për këto arsye, Gjykata vendos me unanimitet të deklarojë ankimin të pranueshëm, pa cenuar themelin e çështjes.

Mark Villiger

Zëvendësregjistruesi

President

George Ress